Uitspraak Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening nr. 2023-0006

(mr. C.A. Joustra, voorzitter, mr. dr. S.B. van Baalen, drs. F.J. van der Ent MHA, mr. E.E. van Tuyll van Serooskerken-Röell, F.R. Valkenburg AAG RBA, leden en mr. H.C. Dobbelaar-ten Cate, secretaris)

Beroepschrift ontvangen op	22 maart 2022
Ingediend door	ABN AMRO Bank N.V., gevestigd te Amsterdam, hierna te noemen de bank
Tegen	de consument
Datum uitspraak	14 februari 2023
Aard uitspraak	bindend advies
Uitkomst	beroep gegrond

Samenvatting

Het gaat in deze zaak, voor zover in beroep aan de orde, om de vraag of de (rechtsvoorgangster) van de bank, toen de consument een lening afsloot ter financiering van de aankoop van zijn nieuwe woning, bij deze het gerechtvaardigde vertrouwen heeft gewekt dat hij een standaard woonhypotheek afsloot en of de bank om die reden verplicht is bij de afloop van de rentevast periode van (een deel van) de lening een bij een dergelijke standaard financiering passend renteaanbod te doen. De Commissie van Beroep komt op grond van de omstandigheden van het geval tot de slotsom dat een dergelijk gerechtvaardigd vertrouwen niet door de bank is gewekt en dat deze de aan de consument verstrekte financiering terecht als maatwerkhypotheek aanmerkt.

1. De procedure in beroep

1.1 Bij een op 22 maart 2022 gedateerd pro forma beroepschrift heeft de bank bij de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening (hierna: de Commissie van Beroep) beroep ingesteld tegen een uitspraak van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening (hierna: de Geschillencommissie) van 23 februari 2022 (dossiernummer [nummer], gepubliceerd onder nummer 2022-0142).

1.2 Het verdere verloop van de procedure blijkt uit:
- de aanvullende beroepsgronden van de bank, inclusief bijlagen, van 4 mei 2022;
- het verweerschrift van de consument van 4 juli 2022.

1.3 De mondelinge behandeling van dit beroep heeft plaatsgehad op 10 oktober 2022. De bank is daar verschenen, vertegenwoordigd door mr. A.J. Haasjes en mr. T.B. Klerks, advocaten te Amsterdam, alsmede door mr. [naam], [hoedanigheid] bij de bank. De consument is verschenen, vergezeld door mr. R.A. Mulder en mr. W.M. Schonewille, advocaten te Den Haag. De bank heeft spreekaantekeningen overgelegd. Partijen hebben hun standpunt toegelicht en vragen van de Commissie van Beroep beantwoord.

2. De procedure bij de Geschillencommissie

Voor het verloop van de procedure bij de Geschillencommissie verwijst de Commissie van Beroep naar de uitspraak van de Geschillencommissie van 23 februari 2022.

3. De feiten

De Commissie van Beroep gaat uit van de feiten die de Geschillencommissie heeft vermeld in de uitspraak onder 2.1 tot met 2.7. De feiten zijn niet betwist en worden voor zover relevant aangevuld met enkele andere feiten die tussen partijen vaststaan. Kort gezegd gaat het om het volgende.

3.1 Op 1 juli 2005 heeft de consument bij MeesPierson, een rechtsvoorganger van de bank, een overeenkomst van geldlening gesloten voor een bedrag van € 1.400.000,- met een looptijd van 30 jaar. Deze financiering had betrekking op de overname van een lopende woningfinanciering bij een andere geldverstrekker. Overeengekomen is dat als zekerheden werden verstrekt naast een hypotheek op het woonhuis van de consument aan de [adres 1] te [plaatsnaam], een pandrecht op de rechten uit een gemengde levensverzekering alsmede op een effectenportefeuille.

3.2 Nadat de consument een nieuwe woning had aangekocht, heeft hij van MeesPierson op 31 augustus 2005, 5 september 2005, 5 oktober 2005 en 31 oktober 2005 (gewijzigde) hypotheekoffertes ontvangen. In de offertes zijn onder meer wijzigingen opgenomen ten aanzien van de hoogte van de hoofdsom van verschillende leningdelen van de hypothecaire geldlening. In de aanbiedingsbrief bij de offerte van 31 augustus 2005 is onder meer het volgende vermeld:

"**Toegesneden op uw situatie**
Zoals wij in het gesprek over uw woningfinanciering naar voren hebben gebracht, zijn maatwerk en flexibiliteit de essentie van een woningfinanciering bij MeesPierson. U kunt een woningfinanciering samenstellen die past bij uw financiële situatie. Daarom bieden wij u keuzemogelijkheden in de verschillende onderdelen van de offerte. Wij verzoeken u uw voorkeuren aan te geven door het betreffende vakje aan te kruisen.
(…)
Dit maatwerk is een voorbeeld van de wijze waarop wij in onze financiële dienstverlening aansluiten bij de vermogensdoelen en wensen van onze cliënten. (…)"

3.3 Op 2 november 2005 heeft de consument de offerte van 31 oktober 2005 voor akkoord ondertekend. De hypothecaire geldlening is aangegaan voor een looptijd van 30 jaar en bestond uit drie onderdelen, namelijk:

- Hoofdsom 1) aflossingsvrij deel van € 1.687.500,- bestaande uit:
  - leningdeel I van € 1.400.000,- met een vaste rente van 4% per jaar;
  - leningdeel II van € 287.500,- met een variabele rente gebaseerd op het 1-maands Euribor-tarief verhoogd met 0,7 procentpunt;
- Hoofdsom 2) een beleggingsdeel van € 282.500,-;
- Hoofdsom 3) een polisdeel van € 180.000,-.

Daarnaast werd ook een garantiefaciliteit van € 162.500,- en een overbruggingskrediet van € 1.400.000,- overeengekomen.

3.4 In de offerte van 31 oktober 2005, die blijkens de referentie Vermogensfinanciering betreft en die zoals uit het voorgaande volgt betrekking had op een hypothecaire geldlening, een garantiefaciliteit en een overbruggingsfaciliteit, zijn als door de consument te verstrekken zekerheden vermeld:

- bankhypotheek, eerste in rang ad EUR 2.150.000,- (…) op de te financieren woning [adres 2] te [plaatsnaam]. (…)
- positieve/negatieve hypotheekverklaring op het woonhuis [adres 1] te [plaatsnaam]. (…)
- (…) zich onder onze instelling en/of Fortis Effectenbewaarbedrijf N.V. en/of Fortis Global Custody Services N.V. bevindende effecten en/of liquiditeiten, te uwen name, respectievelijk uw rechten jegens genoemd effectenbewaarbedrijf tot uitlevering van effecten,
- alsmede uw effecten in de door ons beheerde vezameldepots als bedoeld in de Wet Giraal Effectenverkeer en bij overige derden-bewaarnemers;
- verpanding van uw rechten uit de bestaande Reaal Verzekeringen onder polisnummer (…) afgesloten polis;
- verpanding van de door u nieuw af te sluiten ons conveniërende overlijdensrisicoverzekering (…)
- verpanding verkoopopbrengst van uw huidige woning [adres 1] te [plaatsnaam].

3.5 Op 2 juli 2020 heeft de bank de consument per brief geïnformeerd dat hij drie maanden vóór 1 december 2020, te weten het einde van de overeengekomen rentevast periode van leningdeel 1 van Hoofdsom 1, een aanbieding zou ontvangen voor verschillende nieuwe rentevast perioden.

3.6 De consument heeft op 3 november 2020 het renteaanbod van de bank ontvangen vanwege het aflopen van de rentevast periode van leningdeel 1 van Hoofdsom 1. Op 11 november 2020 heeft de bank de consument een nieuw renteaanbod gestuurd, omdat de consument vragen had over het eerdere renteaanbod. De consument had de keuze uit: 1 jaar rentevast voor 2,80%, 2 jaar rentevast voor 2,85%, 3 jaar rentevast voor 2,85%, 5 jaar rentevast voor 2,95%, 6 jaar rentevast voor 3,00%, 7 jaar rentevast voor 3,10%, 10 jaar rentevast voor 3,40% of 3-maands variabele rente voor 2,90%.

3.7 Op 13 november 2020 heeft de bank de consument per e-mail toegelicht dat zij in de renteaanbiedingsbrief is uitgegaan van marktwaardeverhouding t/m 85% en een rente behorende bij een ‘Private Banking maatwerkkrediet’. In de e-mail verwijst de bank onder meer naar de ‘rentetarieven voor financieringen met bestedingsdoel eigen woning’ op haar website die overeenkomen met het renteaanbod dat zij de consument heeft gedaan.

3.8 Op 27 november 2020 heeft de consument via zijn advocaat per e-mail een klacht ingediend bij de bank. Op 28 december 2020 heeft de bank de consument per e-mail geïnformeerd dat het renteherzieningsaanbod niet wordt herzien. De verdere uitwisseling van standpunten door partijen in de interne klachtprocedure heeft niet geleid tot een oplossing van de klacht.

4. De klacht en de uitspraak van de Geschillencommissie

4.1 De consument vordert dat de bank met terugwerkende kracht vanaf 1 december 2020 het op dat moment geldende rentetarief van het 1-maands Euribor in rekening brengt voor leningdeel 1, te vermeerderen met een risico-opslag van 0,7 procentpunt. Subsidiair vordert hij dat het renteaanbod voor leningdeel 1 wordt gebaseerd op reguliere woonhypotheken en dat hij alsnog in de gelegenheid wordt gesteld om een rentekeuze te maken per 1 december 2020 op basis van het alsdan door hem gekozen rentetarief.
De consument voert - samengevat - aan dat hij met de bank wat leningdeel 1 van Hoofdsom 1 betreft is overeengekomen dat de verschuldigde opslag over de rente steeds 0,7% zou zijn in plaats van 3,426% die de bank volgens de consument heeft gehanteerd. Voorts voert hij aan dat de bank de aan hem verstrekte lening ten onrechte als maatwerklening aanmerkt. Hij stelt zich op het standpunt dat de aan hem verstrekte lening als reguliere woninghypotheek moet worden beschouwd en dat de bank bij het verstrijken van de rentevast periode van 15 jaar haar renteaanbod op de voor dergelijke woninghypotheken geldende (lagere) rentetarieven had moeten baseren, hetgeen zij niet heeft gedaan. De bank heeft dat standpunt bestreden en aangevoerd dat sprake is van een maatwerkhypotheek.

4.2 De Geschillencommissie heeft geoordeeld dat de consument niet gerechtvaardigd erop heeft kunnen vertrouwen dat voor leningdeel 1 van Hoofdsom 1 een vaste opslag van 0,7 procentpunt gold. Wat de kwalificatie van de lening betreft heeft de Geschillencommissie overwogen dat niet kan worden geconcludeerd dat voor de consument voldoende kenbaar was dat sprake was van een maatwerklening met een daarbij behorend afwijkend rentetarief in plaats van een reguliere woninghypotheek. Zij heeft zijn klacht in zoverre gegrond geacht en heeft bepaald dat de bank aan de consument met terugwerkende kracht een aangepast rentevoorstel moet doen gebaseerd op de rentes die gelden voor reguliere woninghypotheken. Daarnaast heeft de Geschillencommissie een bedrag van € 200,- toegewezen aan proceskosten.

5. Ontvankelijkheid van het beroep

5.1 De consument stelt zich op het standpunt dat het beroep van de bank onbehandelbaar is omdat de Geschillencommissie heeft geoordeeld dat de vordering van de consument van onbepaalde waarde is.

5.2 Dit standpunt wordt verworpen. Zoals de bank in haar beroepschrift heeft toegelicht beloopt de waarde van de vordering van de consument gelet op de inzet daarvan ten minste € 25.000,-. Het gaat immers om de hoogte van de door de consument aan de bank te betalen rente over een bedrag van € 1.400.000,- gedurende een periode van (mogelijk) 15 jaar, waardoor reeds een verschil van 0,5% een bedrag oplevert dat ruim boven de beroepsgrens ligt. Dat de Geschillencommissie bij de berekening van de kosten op basis van het liquidatietarief de vordering als van onbepaalde waarde heeft aangemerkt maakt dit niet anders, duidelijk is immers dat ook de Geschillencommissie over een vordering oordeelde waarvan het belang ten minste € 25.000,- beliep. De Commissie van Beroep wijst in dit verband voorts op het bepaalde in artikel 2.5, laatste volzin, van het Reglement Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening

zoals dat gold tot 1 april 2022, waaruit volgt dat indien de vordering strekt tot een prestatie anders dan de betaling van een geldsom, de Commissie van Beroep de geldswaarde van de prestatie kan begroten. De Commissie van Beroep acht het beroep gelet hierop behandelbaar.

6. De beoordeling van het beroep

6.1 Het beroep van de bank is gericht tegen het onderdeel van de beslissing van de Geschillencommissie dat betrekking heeft op de kwalificatie van de lening (vgl. hierboven onder 4.2). Dit beroep slaagt. Daarvoor is het volgende redengevend.

6.2 De bank heeft aangevoerd dat haar rechtsvoorgangster bij wie de consument de onderhavige lening heeft afgesloten een gespecialiseerde bank was (MeesPierson, de zogenoemde private banking tak van Fortis Bank N.V.) die ten behoeve van vermogende cliënten maatwerkoplossingen aanbood. Zij wijst verder op de inkomenssituatie van de consument (hij ontving geen inkomen uit loondienst maar keerde zichzelf dividend uit via zijn onderneming [naam bedrijf]), op de door hem verstrekte extra zekerheden en op de in verband hiermee overeengekomen aanvullende voorwaarden (onder meer de jaarlijkse verstrekking van de aangifte IB van de consument en van de jaarcijfers van [naam bedrijf], periodieke revisie inclusief taxatie zekerheden, een verbod om zonder mededeling aan de bank de aandelen in [naam bedrijf] te vervreemden, bezwaren of verpanden). De bank voert aan dat een en ander niet past in het concept van een standaard woninghypotheek (zijnde een gestandaardiseerd product dat aan grote groepen klanten zonder noemenswaardige aanpassingen/verschillen kan worden aangeboden) en dat een financiering als de onderhavige zowel bij het sluiten daarvan als gedurende de looptijd van de lening een intensievere begeleiding en betrokkenheid van medewerkers van de bank vergt en daarmee tot hogere (beheers)kosten voor de bank leidt. De bank wijst in dit verband bovendien op het verschil tussen de in geval van een standaard woonhypotheek acceptabel geachte verpanding van een beleggingsverzekering en de verpanding van een effectenportefeuille, zoals in dit geval aan de orde is. Vast staat dat de destijds overeengekomen rente ook afweek van het percentage dat in geval van reguliere woninghypotheken gangbaar was, zij het toen in voor de consument gunstige zin.

6.3 In het licht van dit een en ander heeft de consument onvoldoende toegelicht waarom hij in de gegeven omstandigheden niettemin in redelijkheid erop mocht vertrouwen dat hij bij MeesPierson een standaard woninghypotheek afsloot. Dat in de aanbiedingsbrief en de daarop volgende offertes de termen ‘woningfinanciering’ en ‘hypotheekofferte’ worden gebruikt is in het licht van het bestedingsdoel van het in leen verstrekte bedrag (aankoop van de woning [adres 2] te [plaatsnaam]) en de belangrijkste te verschaffen zekerheid (een hypotheek op die woning) in de gegeven omstandigheden niet voldoende om een dergelijke verwachting te rechtvaardigen. Daartoe is van belang dat blijkens de aanbiedingsbrief van 31 augustus 2005 door MeesPierson in een gesprek met de consument naar voren is gebracht dat “maatwerk en flexibiliteit de essentie (zijn) van een woonfinanciering bij MeesPierson”, waaraan in die brief onder het kopje “Toegesneden op uw situatie” tevens is toegevoegd “U kunt een woningfinanciering samenstellen die past bij uw financiële situatie”. Dat de term maatwerkfinanciering daarin niet uitdrukkelijk is gebruikt en de bij de genoemde aanbiedingsbrief en bij de

offerte van 31 oktober 2005 als bijlagen gevoegde documenten algemeen van aard zijn en niet uitdrukkelijk naar een zodanige vorm van financiering verwijzen, komt in dit verband onvoldoende betekenis toe. De bank heeft uitgelegd dat ten tijde van het aangaan van de lening het verschil tussen Woninghypotheken en Maatwerkleningen niet werd gemaakt, reeds omdat MeesPierson niet tevens een bepaald standaard-product in haar assortiment had. De bank wijst er voorts op dat de krediet-verstrekking destijds aan andere wettelijke eisen was gebonden: er was nog geen sprake van het eensporig rentebeleid ex artikel 4:25 Wft jo 81aBGfo en het was toen mogelijk om individuele kortingen te bieden. Tot slot wijst zij er, zoals hiervoor reeds is overwogen, op dat de lening destijds is verstrekt door een tak van de bank die (alleen) zeer vermogende klanten bediende, met deze meedacht en maatwerk leverde. Dat dit laatste de consument destijds is ontgaan wordt door hem niet gesteld en komt ook weinig aannemelijk voor. Op welke grond de consument niettemin meende dat MeesPierson hem destijds een standaardproduct aanbood, heeft hij onvoldoende duidelijk gemaakt.

6.4 Dit brengt mee dat de beslissing van de Geschillencommissie voor zover het de gedeeltelijke toewijzing van de vordering van de consument betreft niet in stand kan blijven. De beslissing van de Geschillencommissie zal worden vernietigd en de vordering van de consument zal alsnog geheel worden afgewezen.

7. De beslissing

De Commissie van Beroep:

7.1 vernietigt de beslissing van de Geschillencommissie;

7.2 wijst de vordering van de consument af.